

# Dodatočná likvidácia v judikatúre Ústavného súdu

JUDr. Jaroslav Macek

## Ústavný súd a dodatočná likvidácia

Tzv. „**dodatočná likvidácia**“ je koncipovaná v rámci inštitútu likvidácie spoločnosti, o čom svedčí aj systematické zaradenie ustanovenia §75a Obchodného zákonníka. Jej zmyslom má byť naplnenie účelu likvidácie v prípade opomenutia časti majetku zrušenej spoločnosti v likvidácii alebo dodatočného objavenia majetku zaniknutej spoločnosti. **Zákonodarca však nezamýšľal spojiť s nariadením likvidácie právny účinok spočívajúci v obnovení právnej subjektivity už neexistujúcej spoločnosti.**

V prípade dodatočnej likvidácie ide „**o vyporiadanie dodatočne objaveného majetku zaniknutého subjektu, ktorý nemá právnych nástupcov**“, pričom subjektom, ktorý je povinný uspokojiť z tohto majetku pohľadávky veriteľov zaniknutej spoločnosti v rozsahu ustanovenom § 75a Obchodného zákonníka, je súdom vymenovaný likvidátor. Ten je v tomto smere zároveň pasívne legitimovaným subjektom plniacim povinnosti a uplatňujúcim práva z úradnej povinnosti.

Zánik právnickej osoby, ktorá je dlžníkom, bez právneho nástupcu vylučuje možnosť veriteľa podať návrh na vyhlásenie konkurzu na jej majetok. Tak, ako je uvedená právna skutočnosť svedčiaca účastníkovi v súdnom konaní podľa Občianskeho súdneho poriadku dôvodom na obligatórne zastavenie konania, tak v prípade rozhodovania o návrhu na vyhlásenie konkurzu je dôvodom na odmietnutie takého návrhu, pretože dlžník je vždy účastníkom konkurzného konania.

Takýto návrh je okrem iného v zmysle § 11 ods. 2 ZKR veriteľ oprávnený podať v prípade platobnej neschopnosti dlžníka. Splnenie tejto podmienky nevyhnutne predpokladá existenciu dlžníka. Naopak, v prípade likvidácie spoločnosti má likvidátor povinnosť podať bez zbytočného odkladu návrh na vyhlásenie konkurzu, pokiaľ zistí predĺženie majetku likvidovanej spoločnosti (§ 72 ods. 2 OBZ). Z ustanovenia § 75a OBZ pritom okrem iného vyplýva, že na dodatočnú likvidáciu sa primerane použijú ustanovenia o likvidácii.

• (uznesenie Ústavného súdu SR z 30. marca 2010, č. k. III. ÚS 138/2010-21)

## Obrat začína

V súvislosti so zápisom žalobcu do obchodného registra účinným od 15. apríla 2010 sa ústavný súd prikláňa k záveru, ku ktorému dospel aj najvyšší súd, že táto skutočnosť **mala za následok „obnovenie“ právnej subjektivity žalobcu**. Nesúhlasí však s právnym názorom najvyššieho súdu, že žalobca sa stal **„plnoprávnym účastníkom“** celého konania, pretože podľa zápisu v obchodnom registri bol likvidátor oprávnený robiť v mene spoločnosti len úkony smerujúce k jej likvidácii podľa § 72 a nasl. Obchodného zákonníka pod obchodným menom C., spol. s r. o. v dodatočnej likvidácii, t. j. len právne úkony týkajúce sa dodatočnej likvidácie spoločnosti.

Bez ohľadu na akceptovanie tohto právneho názoru už samotný rozsah oprávnení žalobcu zaevidovaných v obchodnom registri, ktorému najvyšší súd priznáva právne relevantné účinky vo vzťahu ku všetkým subjektom práva (najvyšší súd nevynímajúc), prinajmenšom indikoval nevyhnutnosť zobrať ho do úvahy a z tohto hľadiska definovať právne postavenie žalobcu ako účastníka v súdnych konaniach po 15. apríli 2010 vrátane jeho oprávnení.

• • • (nález Ústavného súdu SR sp.zn. IV. ÚS 479/2011-130 z 12.12.2013)

Spoločnosť bola sama vymazaná z obchodného registra k 25. septembru 2004. Tým v zmysle ustanovenia § 68 ods. 1 Obchodného zákonníka spoločnosť zanikla, čím podľa prevažujúcich právnych názorov dochádza k zániku jej právnej spôsobilosti s konštitutívnym účinkom (porov. Ďurica, M. In: *opus cit.*, s. 202).

Otázku, či nariadením dodatočnej likvidácie došlo k obnoveniu jej právnej subjektivity (pozri názory citované v bode 4.3), v tejto súvislosti opäť nie je potrebné riešiť, pretože medzičasom došlo uznesením okresného súdu č. k. 33 Exre 1019/2010-5 k zrušeniu dodatočnej likvidácie a jej opätovnému výmazu z obchodného registra k 2. marcu 2012.

Ku dňu podania sťažnosti tak spoločnosť C., spol. s r. o., (či už s dodatkom „v dodatočnej likvidácii“ alebo bez neho), v žiadnom obchodnom registri zapísaná nebola. Z uvedených dôvodov bola sťažnosť podaná sťažovateľom, ktorý právne neexistuje.

Z uvedených úvah nevyhnutne nevyplýva, že sa súkromnoprávna subjektivita a ústavnoprávna subjektivita musia nevyhnutne prekrývať. Podľa názoru ústavného súdu nie je vylúčené, aby bola priznaná ústavnoprávna subjektivita (a prípadne aj subjektivita na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy) aj takým právnym útvarom, ktoré nie sú fyzickými ani právnickými osobami ani inými právnymi podmetmi (subjektami) v zmysle súkromného práva.

Rovnako to neznamená, že by ústavný súd akceptoval názor, že zánikom súkromnoprávnej subjektivity zaniká nevyhnutne aj spôsobilosť byť účastníkom konania. V tomto smere sú mimoriadne citlivé najmä statusové konania, kde spôsobilosť na práva (a tým aj byť účastníkom konania, § 19 prvá alternatíva Občianskeho súdneho poriadku), ktorá je aj jednou z procesných podmienok (§ 104 a 107 Občianskeho súdneho poriadku), je zároveň predmetom meritórneho konania.

V týchto konaniach by totiž doslovnou aplikáciou uvedených ustanovení malo meritórne (právoplatné) rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým napríklad zrušil obchodnú spoločnosť bez likvidácie a v dôsledku ktorého došlo už k výmazu z obchodného registra, za následok aj zánik jej spôsobilosti byť účastníkom konania, a tým stratu prístupu k dovolaciemu konaniu (aj keby inak bolo prípustné).

Takáto situácia by bola z hľadiska prístupu k súdnej ochrane (čl. 46 ústavy) mimoriadne povážlivou, keďže zacyklením meritórneho rozhodnutia a rozhodnutia o podmienkach konania by bolo znemožnené preskúmanie práve tohto rozhodnutia aj vtedy, ak čo do obsahu z prieskumu dovolacím súdom nie je vylúčené. V týchto prípadoch by preto bolo potrebné preskúmať, či by si ústavokonformný výklad Občianskeho súdneho poriadku, konkrétne druhej alternatívy § 19 („...**komu ju zákon priznáva.**“), nevyžadoval priznať aj právnickej osobe, o ktorej zrušenie v danom konaní ide, spôsobilosť byť účastníkom konania *ad hoc*.

- Podobne by potom bolo potrebné uvažovať aj v otázke spôsobilosti byť účastníkom pred ústavným súdom a nositeľom jednotlivých ústavných práv.

Tieto úvahy však v prerokúvanej veci nemajú miesto, pretože predmetom tejto sťažnosti spoločnosti C., spol. s r. o. (v dodatočnej likvidácii), nie sú rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými by jej bola odňatá právna subjektivita, a teda spôsobilosť byť účastníkom. Tieto rozhodnutia mohli byť predmetom prieskumu ústavného súdu v konaní sp. zn. II. ÚS 312/2013 (pozri bod 2.4), ak by tamojšia sťažnosť nebola podaná oneskorene. V danom konaní by sa potom bolo možné už naznačenými otázkami zaoberať.

Ústavný súd pripúšťa racionalitu jej argumentácie, že k zrušeniu dodatočnej likvidácie nemohlo dôjsť, keďže spoločnosť viedla aktívny spor (o majetok – akcie, ktoré jej podľa vlastných tvrdení patrili), a sám vyjadruje počudovanie nad tým, ako mohol okresný súd v nesporovom konaní (!) vziať za preukázané, že uvedený majetok neexistuje, resp. spoločnosti nepatrí či nepatrí. To by však opäť mohli byť relevantné úvahy len v konaní, ktorého predmetom by bolo samotné zrušenie dodatočnej likvidácie.



V tu prerokúvanej veci však ide o iné – **sporové** – konanie, v ktorom bola C., spol. s r. o. (v dodatočnej likvidácii), žalobkyňou. Zrušenie dodatočnej likvidácie najvyšší súd považoval za zánik spôsobilosti tejto spoločnosti byť účastníčkou konania, v dôsledku čoho uznesením sp. zn. 1 ObdoV 18/2012 z 29. novembra 2012 rozhodol tak, ako rozhodol. Jeho názor pritom má oporu v už citovaných ustanoveniach § 19 (prvá alternatíva) Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 68 ods. 1 Obchodného zákonníka, § 18 ods. 1 a § 20a ods. 2 Občianskeho zákonníka a v skutočnosti, že v čase jeho rozhodovania už táto spoločnosť bola vymazaná z obchodného registra. Ako bolo podrobne odôvodnené v bode 5.2, nejde tu o také konanie, v ktorom by bolo potrebné uvažovať nad iným prístupom k výkladu a aplikácii uvedených ustanovení.

*(uznesenie Ústavného súdu SR z 24. júla  
2014, č.k. II. ÚS 414/2014-15)*

## Obrat dokonaný – mŕtvola obživla

Ústavný súd sa predmetnou otázkou už zaoberal vo svojich skorších rozhodnutiach (vo vzťahu k možnosti podať dovolanie) a vyslovil názor, že zápis dodatočnej likvidácie do obchodného registra má za následok obnovenie právnej subjektivity (IV. ÚS 479/2011), resp. že zánikom súkromnoprávnej subjektivity nezaniká nevyhnutne aj spôsobilosť byť účastníkom konania, a teda procesnoprávnu subjektivitu (pre určitý druh konaní) možno posudzovať oddelene od hmotnoprávnej právnej subjektivity (II. ÚS 414/2014).

Naznačené ústavnoprávne relevantné úvahy indikujú ústavnú konformnosť postupu všeobecných súdov v napádaných konaniach (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 215/2007 z 29. januára 2008).

Ústavný súd v súlade s už vyslovenými závermi ďalej uvádza, že povolenie dodatočnej likvidácie obchodnej spoločnosti neznamena plnohodnotné obnovenie právnej subjektivity, avšak na strane druhej absolútne potieranie procesnoprávnej subjektivity by malo za následok straty zmyslu zákonného ukotvenia dodatočnej likvidácie, ktorým je jednak ochrana veriteľov pri uspokojovaní ich pohľadávok z dodatočne zisteného majetku spoločnosti a napokon aj ochrana majetkových práv samotných spoločníkov spoločnosti pri delení likvidačného zostatku.

Likvidátor pritom robí v mene spoločnosti len úkony smerujúce k likvidácii spoločnosti v rozsahu dikcie § 72 Obchodného zákonníka. Pri posudzovaní obnovy právnej procesnoprávnej subjektivity je tak determinantom účel dodatočnej likvidácie. Exekučné konania, ktorých cieľom je vymôcť judikovanú pohľadávku veriteľa, rozhodne možno považovať do rozsahu úkonov, ktoré smerujú k likvidácii spoločnosti a sú v súlade s účelom dodatočnej likvidácie.

• • • • • • • • • •

Nad rámec uvedeného ústavný súd dopĺňa, že pokiaľ by sa mal bezvýhradne stotožniť s argumentáciou sťažovateľky, že dodatočnou likvidáciou sa obnovujú len pohľadávky veriteľov, avšak za žiadnych okolností a v žiadnom prípade nie právna subjektivita, potom logickým dôsledkom by muselo byť odmietnutie jej sťažnosti kvôli nedostatku jej spôsobilosti byť účastníkom konania pred ústavným súdom. Takýto postup by však znamenal odmietnutie spravodlivosti.

•  
•  
**(uznesenie Najvyššieho súdu SR z 19. novembra 2014 č.k. I. ÚS 711/2014-8)**

• • • • • • • • • •